

Uchwała Nr XXXVIII/324/17

Rady Gminy Kurzętnik

z dnia 26 września 2017 r.

w sprawie zmiany uchwały Nr XII/74/11 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 13 września 2011 r. w sprawie *ustanowienia użytku ekologicznego „Nielbark”*

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt. 1, art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (tj. Dz. U. 2016 r., poz. 446 z późn. zm.) oraz art. 44 ust. 1, 2 i 3a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (tj. Dz. U. 2016 r., poz. 2134 z późn. zm.) Rada Gminy Kurzętnik uchwala, co następuje:

§ 1

W uchwale Nr XII/74/11 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 13 września 2011 r. wprowadza się następujące zmiany:

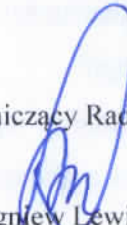
§ 1.1. otrzymuje brzmienie:

- „§ 1. 1. Ustanawia się użytk ekologiczny o nazwie „Nielbark” o powierzchni 43,1 ha, położony w gminie Kurzętnik, powiat nowomiejski w województwie warmińsko-mazurskim.
2. Granice użytku ekologicznego określa mapa ewidencyjna, stanowiąca załącznik do uchwały.”

§ 2

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko - Mazurskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Lewicki

Uzasadnienie

do Uchwały Nr XXXVIII/ 324/17 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 26 września 2017 r.

Zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) organem właściwym do dokonania zmiany powierzchni użytku ekologicznego jest Rada Gminy Kurzętnik. Przy ustanowieniu użytku ekologicznego „Nielbark” Uchwałą Nr XII/74/11 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 13 września 2011 r. zmianie uległy jego granice i powierzchnia, w stosunku do powierzchni podanej w Rozporządzeniu Nr 127 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Nielbark” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 177, poz. 2596).

Obecnie postanowiono zmniejszyć granice obszaru użytku ekologicznego, zachowując warunki § 2 ww. uchwały w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Nielbark” wg którego szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego jest ochrona zbiornika wodnego wraz z wyspami stanowiącymi siedlisko i miejsca lęgowe mewy śmieszki (*Larus ridibundus*). Teren działek przy wschodnim brzegu zbiornika Nielbark, o który zostaje zmniejszony użytek ekologiczny, wg opinii ornitologicznej nie stanowi potencjalnych biotopów lęgowych ani żerowiskowych mewy śmieszki, stąd przy sposobie zagospodarowania zgodnego i adekwatnego do celu istniejącego tu niezależnie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy może zostać wyłączony z użytku ekologicznego „Nielbark” bez szkody dla głównych celów tej formy ochrony przyrody.

Ponadto wg opinii ornitologa na ww. działkach nastąpiła utrata wartości przyrodniczych porównując stan ich siedlisk przed ich indywidualnym zagospodarowaniem, a więc zastosowanie ma art. 44 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, w którym zapisano, że „zniesienie formy ochrony przyrody, w którym mowa w ust. 1, następuje w razie utraty wartości przyrodniczych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody, lub w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego lub zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego”.

Zgodnie z opinią ornitologa obecny sposób użytkowania działek przez nowych właścicieli a zwłaszcza ich harmonijne zagospodarowanie zgodne z zasadami poszanowania przyrody, nie stanowi zagrożenia, a wręcz przeciwnie stanowi rzeczywistą strefę buforową dla niekontrolowanych działań niszczących teren przyległy do wyrobiska przez nieokreślone podmioty. Powyższe użytkowanie turystyczno-rekreacyjne na działkach przy wschodnim brzegu zbiornika Nielbark nie ma związku z celem samego użytku ekologicznego jakim jest ochrona kolonii mewy śmieszki na wyspach zbiornika (a właściwie obecnie na największej

tw. Wyspie Mew). Granice i cel użytku dotyczyły i nadal dotyczą głównie zbiornika wodnego i wysp, natomiast przyległe grunty zostały włączone do użytku jedynie z powodu ograniczenia działalności firmy „Kamal”, negatywnie wpływającej na lokalną populację mew. Obszar użytku ekologicznego „Nielbark” nadal będzie miał większy zasięg, w porównaniu do zasięgu przedstawionego w załączniku graficznym do Rozporządzeniu Nr 127 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Nielbark” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 177, poz. 2596).

Projekt uchwały w myśl art. 44 ust. 3a ustawy o ochronie przyrody został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska Postanowienie nr WOPN.625.5.2017.PJ z dnia 31 sierpnia 2017 r.

Załącznik nr 1 Mapa wskazująca granice użytku ekologicznego

Załącznik nr 2 Opinia wraz z aneksem w sprawie zasadności zmniejszenia powierzchni użytku ekologicznego Nielbark na terenie Gminy Kurzętnik

UŻYTEK EKOLOGICZNY NIELBARK

Załącznik nr 1
do Uchwały Rady Gminy
Kurzętnik
Nr XXXVIII/324/17
z dnia 26 września 2017r.

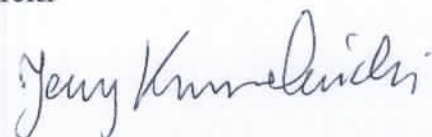

— Obszar użytku ekologicznego "Nielbark"

**Opinia w sprawie zasadności zmniejszenia
powierzchni użytku ekologicznego „Nielbark”
na terenie gminy Kurzętnik**

Opracowanie: dr Jerzy Kruszelnicki

grudzień 2015 r.

Spis treści

	Str.
1. Inwentaryzacja botaniczna	3.
2. Inwentaryzacja faunistyczna	6.
3. Wnioski i uwagi dotyczące zmniejszenia powierzchni użytku ekologicznego „Nielbark”	7.
4. Dokumentacja fotograficzna (opis).....	10.
5. Mapy (załączniki)	

1. Inwentaryzacja botaniczna

Szata roślinna terenu użytku ekologicznego „Nielbark” w gminie Kurzętnik to w części nieduży kompleks leśny złożony z drzewostanu sosnowego pochodzenia antropogenicznego.

Kompleks leśny posiada charakter boru sosnowego. Sosna *Pinus sylvestris* w wieku około 15-40 lat została tu posadzona na najslabszym bonitacyjnie terenie, gdzie w podłożu zaznaczają się utwory drobnopiaszczyste nawet o charakterze śródlądowej wydmy. Ze względu na wiek drzewostanu wykształciła się warstwa podszytu złożona z pionierskiego jałowca *Juniperus communis*, czarnego bzu *Sambucus nigra*, bzu koralowego *Sambucus racemosa*, brzozy brodawkowatej *Betula pendula* i jarzębu pospolitego *Sorbus aucuparia*. W runie stwierdzono przykładowo takie rośliny jak jeżyna popielica *Rubus Cassius*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, poziomka *Fragaria vesca*, trzcinnik piaszkowy *Calamagrostis epigejos*, pszeniec gajowy *Melampyrum pratense*, konwalijka dwulistna *Majanthemum bifolium*, malina kamionka *Rubus saxatilis*, orlica *Pteridium aquilinum*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, co wskazuje na ubogi charakter siedliska. Wschodnie brzegi sztucznego zbiornika Nielbark porośnięte są w części samosiewem sosnowym w wieku 10-20 lat.

W omawianym rejonie spotykamy wiele gatunków roślin związanych z terenami otwartymi o podłożu piaszczystym i piaszczysto-żwirowym z niewielkimi frakcjami ilastymi w niższych i bardziej wilgotnych partiach, są to przeważnie okrajkowe zbiorowiska roślinne na nieużytkach, obrzeżach dróg i bliżej zbiornika Nielbark. Wśród tych roślin można wymienić, takie jak: świerzbica polna *Knautia arvensis*, skrzyp polny *Equisetum arvense*, wilczomlec sosnka *Euphorbia cyparissias*, rdest plamisty *Polygonum persicaria*, rozchodnik ostry *Sedum acre*, szczotlicha siwa *Corynephorus canescens*, rdest ptasi *Polygonum aviculare*, rdest ostrogorzki *Polygonum hydropiper*, rdest powojowaty *Polygonum convolvulus*, mak polny *Papaver rhoeas*, mak piaszkowy *Papaver argemone*, szczaw polny *Rumex acetosella*, szczaw zwyczajny *Rumex acetosa*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, przytulia właściwa *Galium verum*, wyka ptasia *Vicia cracca*, wyka wąskolistna *Vicia angustifolia*, wyka czteronasienna *Vicia tetrasperma*, nostrzyk biały *Melilotus albus*, nostrzyk żółty *Melilotus altissimus*, krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, chaber bławatek *Centaurea cyanus*, chaber driakiewnik *Centaurea scabiosa*, ostróżeczka polna *Consolida regalis*, marchew zwyczajna *Daucus carota*, łubin

trwały *Lupinus polyphyllus*, dziurawiec zwyczajny *Hypericum perforatum*, dziurawiec czteroboczny *Hypericum maculatum*, dziewanna wielkokwiatowa *Verbascum densiflorum*, dziewanna pospolita *Verbascum nigrum*, niezapominajka polna *Myosotis arvensis*, żmijowiec *Echium vulgare*, złocień właściwy *Chrysanthemum leucanthemum*, rumian polny *Anthemis arvensis*, farbownik lekarski *Anchusa officinalis*, rumian żółty *A. tinctoria*, wrotycz pospolity *Tanacetum vulgare*, nawłóć pospolita *Solidago virga-aurea*, komonica *Lotus corniculatus*, komosa strzałkowa *Chenopodium bonus-henricus*, komosa biała *Chenopodium album*, łoboda rozłożysta *Atriplex patulum*, konieczyna biała *Trifolium repens*, konieczyna polna *Trifolium arvense*, babka zwyczajna *Plantago maior*, babka lancetowata *Plantago lanceolata*, jastrzębiec kosmaczek *Hieracium pilosella*, bylica *Artemisia vulgaris*, piołun *Artemisia absinthium*, wilczomlecz szerokolistny *Euphorbia platyphyllos*, rzodkiewnik pospolity *Arabidopsis thaliana*, cykoria podróżnik *Cichorium intybus*, piaskowiec macierzankowy *Arenaria serpyllifolia*, bniec biały *Melandrium album*, lepnica zwisła *Silene nutans*, lepnica rozdęta *Silene inflata*, iglica pospolita *Erodium Cicutarium*, krzywoszyj polny *Lycopsis arvensis*, stulisz lekarski *Sisymbrium officinale*, gorczyca polna *Sinapsis arvensis*, gorczycznik pospolity *Barbarea vulgaris*, rzepicha leśna *Rorippa silvestris*, glistnik jaskółcze ziele *Chelidonium majus*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, pokrzywa żegawka *Urtica urens*, przetacznik ożankowy *Veronica chamaedrys*, przetacznik polny *Veronica arvensis*, poziewnik dwudzielný *Geleopsis bifida*, jasnota biała *Lamium album*, jasnota purpurowa *Lamium purpureum*, jasnota różowa *Lamium amplexicaule*, czyściec błotny *Stachys palustris*, mięta polna *Mentha arvensis*, oset kędzierzawy *Carduus crispus*, ostrożeń lancetowaty *Cirsium lanceolatum*, ostrożeń polny *Cirsium arvense*, czosnek winnicowy *Pallium lineale*, mlecz polny *Sonchus arvensis*, mniszek lekarski *Taraxacum officinale*, starzec zwyczajny *Senecio vulgaris*, podbiał pospolity *Tussilago farfara*, uczep trójlistkowy *Bidens tripartitus*, łopian pajęczynowaty *Arctium tomentosum*, łopian mniejszy *Arctium minus*, szelężnik większy *Alectorolophus glaber*, lnica pospolita *Linaria vulgaris*, żywokost lekarski *Symphytum officinale*, kurzyśląd polny *Anagallis arvensis*, powój polny *Convolvulus arvensis*, szczywół plamisty *Conium maculatum*, , bodziszek drobny *Geranium pusillum*, śláz zaniedbany *Malva neglecta*, śláz dziki *Malva silvestris*, rzepik pospolity *Agrimonia eupatoria*, pięciornik gęsi *Potentilla anserina*, pięciornik rozłogowy *Potentilla reptans*, fiołek trójbarwny *Viola tricolor*, fiołek polny *Viola arvensis*, tasznik pospolity *Capsella bursa-pastoris*, tobołki polne *Thlaspi arvense*, jaskier bulwkowy

Ranunculus bulbosus oraz trawy a wśród nich np. perz właściwy *Agropyron repens*, życica roczna *Lolium temulentum*, wiechlina roczna *Poa annua*.

Na opisanym terenie nie stwierdzono gatunków roślin chronionych. Dotyczy to także flory porostów drzewnych.

Opis szaty roślinnej oparto na własnej inwentaryzacji w terenie przeprowadzonej w maju i czerwcu 2015 roku.

W strefie przybrzeżnej w zachodniej i północnej części zbiornika Nielbark na użytku ekologicznym rosną – trzcina pospolita *Phragmites australis*, turzyca zaostrowa *Carex gracilis*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara* oraz chmiel *Humulus lupulus* pnący się na przybrzeżnych wierzbach i młodych olszach.

W odkrytych fragmentach wodnych zbiornika występują zbiorowiska z klasy *Potamogetonetea* z udziałem rdestnic, jak np. pływająca *Potamogeton natans* z udziałem rzęsy trójrowkowej *Lemna trisulca* i rzęsy drobnej *Lemna minor*.

W zachodniej części Użytku – między zbiornikiem a Drwęcą znajdują się zbiorowiska kośnej, w części wilgotnej łąki ekstensywnie użytkowanej - *Cirsio polygonetum* z rdestem węzownikiem *Polygonum bistorta* i ostrożeniem warzywnym *Cirsium oleraceum* oraz z takimi jak: ostrożeń błotny *Cirsium palustre*, rzeżucha łąkowa *Cardamine pratensis*, firletka poszarpana *Lychnis flos-cuculi*, dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, knieć błotna *Caltha palustris*, kuklik zwisły *Geum rivale*, niezapominajka błotna *Myosotis scorpioides* jaskier rozłogowy *Ranunculus repens*, szczaw zwyczajny *Rumex acetosa*.

W miejscach wilgotnych z większymi wahaniami wody odnotowano zespół situ rozpierzchłego *Epilobio-Juncetum effusi* z takimi roślinami jak: sit rozpierzchły *Juncus effusus*, wierzbownica błotna *Epilobium palustre*, śmiełek darniowy *Deschampsia caespitosa*, jaskier rozłogowy *Ranunculus regens* oraz turzyca pospolita *Carex nigra*. W pobliżu tego siedliska w miejscach na styku z wilgotnymi łąkami stwierdzono zespół sitowia leśnego *Scirpetum sylvatici*. Rośnie tu obok nielicznego sitowia leśnego *Scirpus sylvaticus*, skrzyp błotny *Equisetum palustre* i groszek żółty *Lathyrus pratensis*.

W miejscach żyzniejszych zanotowano na niewielkich powierzchniach okrajkowe zbiorowisko wiązówki błotnej *Filipendulo-Geranieta*. Obok wiązówki błotnej *Filipendula ulmaria* występują tu: wierzbownica kosmata *Epilobium hirsutum*, bodziszek błotny *Geranium palustre*, trybula leśna *Anthriscus sylvestris*, żywokost lekarski *Symphytum officinale*, przytulia czepna *Galium aparine*, dzięgiel leśny *Angelica sylvestris* oraz pokrzywa zwyczajna i sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*.

Ponadto stwierdzono pojedyncze okazy lub biogrupy takich gatunków drzew jak osika *Populus tremula* i brzoza brodawkowata *Betula pendula*.

2. Inwentaryzacja faunistyczna

Według danych własnych z maja i czerwca 2015 r., na terenie użytku ekologicznego „Nielbark” nie stwierdzono występowania gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej z 1979 roku. Natomiast na terenach sąsiednich w promieniu do 200 m stwierdzono występowanie - miejsc lęgowych gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej – dzierzby gąsiorka *Lanius collurio* i zimorodka *Alcedo atthis* przy Drwęcy na zachód od Użytku oraz zaobserwowano w tym rejonie błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*.

Oprócz błotniaka stawowego nie zanotowano innego ptaka drapieżnego w analizowanym rejonie. Pomimo nasłuchów na derkacza *Crex crex* nie odnotowano tego gatunku w tym rejonie, prawdopodobnie z uwagi na nieodpowiednie biotopy związane z ubogim piaszczystym siedliskiem. Również w czasie obserwacji nie zaobserwowano żurawia *Grus grus* ani nie słyszano jego głosów. Obserwacje ptaków drapieżnych przeprowadzono przy użyciu lornetek 7x50 i 12x50. Mniejsze gatunki ptaków śpiewających obserwowano z wyznaczonych transektów, wykorzystując głównie drogi śródpolne, łąki, pagórki z uwzględnieniem w obserwacjach śródpolnych terenów podmokłych. Obserwacje prowadzono w godz. 5-9 rano, 13-17 oraz 20-22 wieczorem. Najczęściej obserwowanymi ptakami w przedmiotowym rejonie użytku Nielbark to: pliszka siwa *Motacilla alba*, trznadel *Emberiza citrinella*, pokląskwa *Saxicola rubetra*, szczygieł *Carduelis carduelis*, makolągwa *Carduelis cannabina*, białorzytka *Oenanthe oenanthe*.

W sąsiednich zadrzewieniach i na skraju lasu w pobliżu drogi powiatowej zanotowano: wronę *Corvus corone*, kawkę *Corvus monedula*, sójkę *Garrulus glandarius* dzięcioła dużego *Dendrocopos major*, dzięcioła zielonego *Picus viridis*, wilgę *Oriolus oriolus*, ziębę *Fringilla coelebs*, kwiczoła *Turdus pilaris*, drozda śpiewaka *Turdus philomelos*, kosa *Turdus merula*, grzywacza *Columba palumbus*, strzyżyka *Troglodytes troglodytes*, pierwiosnka *Phylloscopus collybita*, rudzika *Erithacus rubecula*, sikory – bogatkę *Parus major*, ubogą *P. palustris*, modrą *P. coeruleus*, kowalika *Sitta europaea* i pełzacza leśnego *Certhia familiaris*.

W obrębie zabudowań miejscowości Nielbark gnieźdzą się sroka *Pica pica*, dzwonec *Carduelis chloris*, mazurek *Passer montanus*, wróbel domowy *Passer domesticus*,

pleszka *Phoenicurus phoenicurus*, kopciuszek *Phoenicurus ochrurus*, jaskółka oknówka *Delichon Urtica*, jaskółka dymówka *Hirundo Ustica* i szpak *Sturnus vulgaris*.

W zaroślach łożowych na skraju zbiornika zanotowano słowika szarego *Luscinia luscinia*, łożówkę *Acrocephalus palustris* i dzierzbę srokosza *Lanius excubitor*.

W obrębie samego zbiornika na użytku ekologicznym zanotowano łabędzia niemego *Cygnus olor*, kaczkę krzyżówkę *Anas platyrhynchos*, perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus*, czapłę siwą *Ardea cinerea*, brodziec samotnego *Tringa ochropus*. Największą osobliwością przyrodniczą użytku ekologicznego „Nielbark” jest duża kolonia lęgowa mewy śmieszki *Larus ridibundus*, położona na wyspie powyroboiskowej w południowej części Zbiornika.

W rejonie analizowanego terenu stwierdzono m.in. obecność następujących pospolitych gatunków ssaków jak: jeleni *Cervus elaphus*, sarna *Capreolus capreolus*, dzik *Sus strofa*, lis *Vulpes vulpes*, jenot *Nyctereutes procyonoides*, zając *Lepus europaeus*, jeż wschodni *Erinaceus roumanicus*, kret *Talpa europaea*, tchórz *Mustela putorius*, kuna domowa *Martes foina*, łasica *Mustela nivalis* oraz drobne gryzonie i ryjówki.

Z gadów odnotowano jaszczurkę żyworodną *Lacerta vivipara*, jaszczurkę zwinkę *Lacerta agilis* i padalca *Anguis fragilis*.

Z płazów stwierdzono żabę jeziorkową *Rana lessonae*, żabę trawną *Rana temporaria* i moczarową *Rana arvalis* oraz traszkę zwyczajną *Triturus vulgaris*.

W rejonie Użytku ekologicznego Nielbark nie odnotowano rzadkich chronionych gatunków owadów.

3. Wnioski i uwagi dotyczące zmniejszenia powierzchni użytku ekologicznego „Nielbark”

Użytek ekologiczny „Nielbark” został ustanowiony Uchwałą Nr XII/74/11 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 13 września 2011 r. na powierzchni 53 ha, w gminie Kurzętnik, powiecie nowomiejskim, województwie warmińsko-mazurskim. Głównym elementem ochrony Użytku jest sztuczny zbiornik „Nielbark” – pochodzenia powyroboiskowego, po eksploatacji kruszywa a w szczególności wyspy stanowiące miejsca lęgowe kolonii mewy śmieszki *Larus ridibundus*. Obecnie praktycznie cała kolonia licząca setki mew skupia się na tzw. Wyspie Mew w południowej części zbiornika. Wyspa ta o południkowym, wydłużonym kształcie

zbudowana jest z materiału piaszczystego, powyrobowiskowego, nie do końca ustabilizowanego; stąd na piaszczystym materiale z którego została zbudowana wyspa widać wyraźnie ślady erozji, zwłaszcza po silnych deszczach. Erozji poddane są także niektóre odcinki brzegów zbiornika szczególnie w północno-wschodniej części akwenu i w mniejszym zakresie w jego części południowej. Z wielu ustawowych, wprowadzanych zakazów istotne dla ochrony Użytku są dwa: - „niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru” oraz „zmiany sposobu użytkowania ziemi”. Gdyby zakazy te stosować dosłownie to należałoby praktycznie stosować ochronę bierną na terenie Użytku Ekologicznego na działkach piaszczystych nieużytków, włącznie z zakazem zabudowy, oraz tradycyjne rolnictwo na działkach rolnych. Na teren Użytku „Nielbark” nakłada się dodatkowo inna forma ochrony przyrody jakim jest Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy, dla którego mają zastosowanie przepisy Uchwały Nr VIII/205/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 czerwca 2015 r.; przepisy te jakkolwiek rozbudowane i wielotematyczne są raczej formą intencyjną niż tzw. twardymi przepisami prawa. Jednym z wyjątków jest § 5.1 pkt 8) w którym zapisano zakaz – „lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarcze rolnej, leśnej lub rybackiej”, jakkolwiek w następnych przepisach wiele niejednoznacznych wyjątków od tego zakazu. Analizując opis granic tego OCHK jak i arkusz 15 jego mapy wynika, że użytek ekologiczny „Nielbark” nie został wyłączony z tego obszaru, a więc obie formy ochrony przyrody nakładają się na siebie, jak również ich przepisy i zakazy.

Odnosząc się do propozycji zredukowania powierzchni Użytku ekologicznego „Nielbark” do samego zbiornika wraz z wyspami należy w kwestii tej przedstawić kilka uwag:

a) Zbiornik Nielbark pomimo antropogenicznego pochodzenia jest w skali nie tylko gminy Kurzętnik ale i powiatu Nowe Miasto Lubawskie atrakcyjnym terenem przyrodniczym. Długi na 1 km i szeroki na 0,3 km akwen posiada połączenie z rezerwatową rzeką Drwęcą, co umożliwia migrację ryb i z czasem wraz z sukcesją roślinności, jego funkcja jako tarliska dla niektórych gatunków będzie rosła. Podobnie należy przewidzieć wzrastającą liczbę gatunków ptaków związanych ze środowiskami wodno-błotnymi (niezależnie od przyszłej sytuacji kolonii mewy śmieszki).

b) Zbiornik Nielbark i jego otoczenie posiada też duże walory turystyczne, oparte na walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Ściąga też wędkarzy obserwowanych na zachodnim, częściowo sztucznie obwałowanym brzegu Zbiornika. Przy wschodnim brzegu w ramach granic użytku widoczna jest funkcja quasi turystyczna typu - sezonowe korzystanie z przyczep campingowych.

c) W przypadku użytków ekologicznych powinny one mieć uregulowany stan prawny w zakresie podziałów geodezyjnych, gdyż między innymi podlegają one zwolnieniom podatkowym w zakresie gruntów, w tym szczególnie od nieruchomości. Z dostępnych map geodezyjnych wynika, że dopiero w 2013 r. przeprowadzono aktualizację podziałów i dostosowano je częściowo do stanu rzeczywistego, co wyraża się szczególnie przez wyodrębnienie linii brzegowej Zbiornika Nielbark, chociaż nieprecyzyjnie, jak w części południowo-zachodniej. Jednak, niezrozumiale wydaje się utrzymanie na mapie dawnych, istniejących za czasów kopalni kruszywa tzw. ciągów drogowych na aktualnej powierzchni zajętej przez wody płynące Zbiornika (połączenie z Drwęcą).

Wnioski:

W powyższej sytuacji istnieją 2 warianty rozwiązania sytuacji prawnej i praktycznej Użytku Ekologicznego Nielbark w przypadku redukcji jego powierzchni:

Wariant I (pow. **32 ha**) - to ograniczenie powierzchni Użytku tylko do samego Zbiornika Nielbark wraz z wyspami. Wariant taki mógłby mieć zastosowanie w przypadku wyjaśnienia i uregulowania stanu prawnego wody płynącej Zbiornika, między innymi przez aktualizację podziału geodezyjnego (którą tylko częściowo dokonano), gdzie akwen ten w całości zostałby potraktowany jak jezioro z wydzieleniem najlepiej jednego numeru geodezyjnego i rozgraniczeniem jego linii brzegowej w tym po krawędzi brzegu z sąsiednimi działkami, zgodnie z przepisami art. 15 Prawa Wodnego. Należy wziąć przy tym trudności związane z nie do końca ustabilizowanym brzegiem na niektórych odcinkach akwenu oraz czasochłonność i koszt podziałów geodezyjnych na tak znacznej powierzchni.

Wariant II (pow. **41,1 ha**) - to ograniczenie powierzchni Użytku o tereny dotychczas faktycznie użytkowane turystycznie w postaci stacjonarnej (domki i przyczepy campingowe) przy wschodnim brzegu Zbiornika Nielbark. Wariant ten wydaje się najbardziej racjonalny, ponieważ funkcja rzeczywista wskazanych terenów nie wiąże się bezpośrednio z celami użytku ekologicznego Nielbark i może być kontynuowana w

Obszarze Chronionego Krajobrazu Dolnej Drwęcy, gdzie funkcja ta jest ustawowo adekwatna do tej formy, ale z zastrzeżeniem, że tylko w małokubaturowym wymiarze obiektów – najlepiej drewnianych, z pozostawieniem maksymalnej ilości samosiewu sosnowego i brzozowego na geodezyjnie wydzielonych niedużych działkach, oddzielonych obecnie, przeważnie ogrodzeniem od linii brzegowej Zbiornika Nielbark. Ze względu na atrakcyjny widok rozciągający się z działki 321/15 (wcześniej 148/1) na cały Akwen, należy przeznaczyć ją na cel publiczny w formie urządzenia na jej terenie punktu widokowego z postawieniem np. drewnianej wieży obserwacyjnej o charakterze turystycznym. Lotne drobnopiaszczyste podłoże w tym miejscu i niestabilizowane skarpy Zbiornika przy powyższej działce, wymagają tutaj odpowiedniego wyznaczenia ścieżek pieszych, w celu skanalizowanego ruchu - pieszego i rowerowego, turystycznego i lokalnego.

4. Dokumentacja fotograficzna - Użytek ekologiczny Nielbark (opis wg kolejności w pliku ze zdjęciami - J. Kruszelnicki)

1. Północno-wschodnia część przybrzeżna Zbiornika Nielbark to jeszcze niestabilizowany, podatny na erozję teren, złożony z piasków drobnoziarnistych: teren ten nie nadaje się z tych względów do szerszego wykorzystywania turystycznego, a jedynie na punkt widokowy z urządzonym dojściem.
2. Atrakcyjny turystycznie półwysep powyrobiskowy w północnej części zbiornika posiada strome brzegi narażone na erozję.
3. W przesmyku do zatoki w północnej części zbiornika można łatwo zaobserwować ryby, w tym bolenia.
4. Wyspa Mew (w głębi) widoczna od strony południowo-wschodniej.
5. Środkowa część Wyspy Mew widoczna od strony wschodniej z gnieźdzącą się kolonią mewy śmieszki.
6. Wschodnia przybrzeżna część Zbiornika Nielbark, zwłaszcza porośnięta samosiewem sosnowym, to jedyny teren w rejonie tegoż zbiornika, nadający się pod małokubaturową, „delikatną” infrastrukturę turystyczną – najlepiej drewnianą.
7. Bardzo ubogie zbiorowisko roślinne ze szczotliczą, na powyrobiskowych utworach piaszczystych w południowo-wschodniej części użytku ekologicznego.
8. Tak zwane plenerowe instalacje z kamienia polnego wykonane przez jednego z okolicznych mieszkańców przy południowym brzegu Zbiornika Nielbark.

44.

43.

12.

11.

10.

9.

8

7

9. Ubogie zbiorowisko roślinne z rozchodnikiem ostrym w południowej części użytku ekologicznego.

10. Zbiornik Nielbark widoczny od strony zachodniego brzegu.

11. Północna część Zbiornika Nielbark; w głębi widoczny niestabilny piaszczysty północno-wschodni brzeg Zbiornika.

12. Ciek łączący Zbiornik Nielbark z rzeką Drwęcą.

13. Jedno z zakoli Drwęcy na wysokości Zbiornika Nielbark.

14. Kamieniste dno ciek z fot. 12; ciekim tym odbywają się ważne migracje ryb z Drwęcy do Zbiornika.

15. Wilgotne łąki niżowe przy Drwęcy, ekstensywnie użytkowane w zachodniej części Użytku Ekologicznego.

16. Rzeka Drweca na wysokości Użytku Nielbark, w dużej części została uregulowana na przełomie XIX i XX w.

17. Część łąk z jaskrami i szczawiami pomiędzy Drwęcą i Zbiornikiem Nielbark na wiosnę ulega zalewaniu.

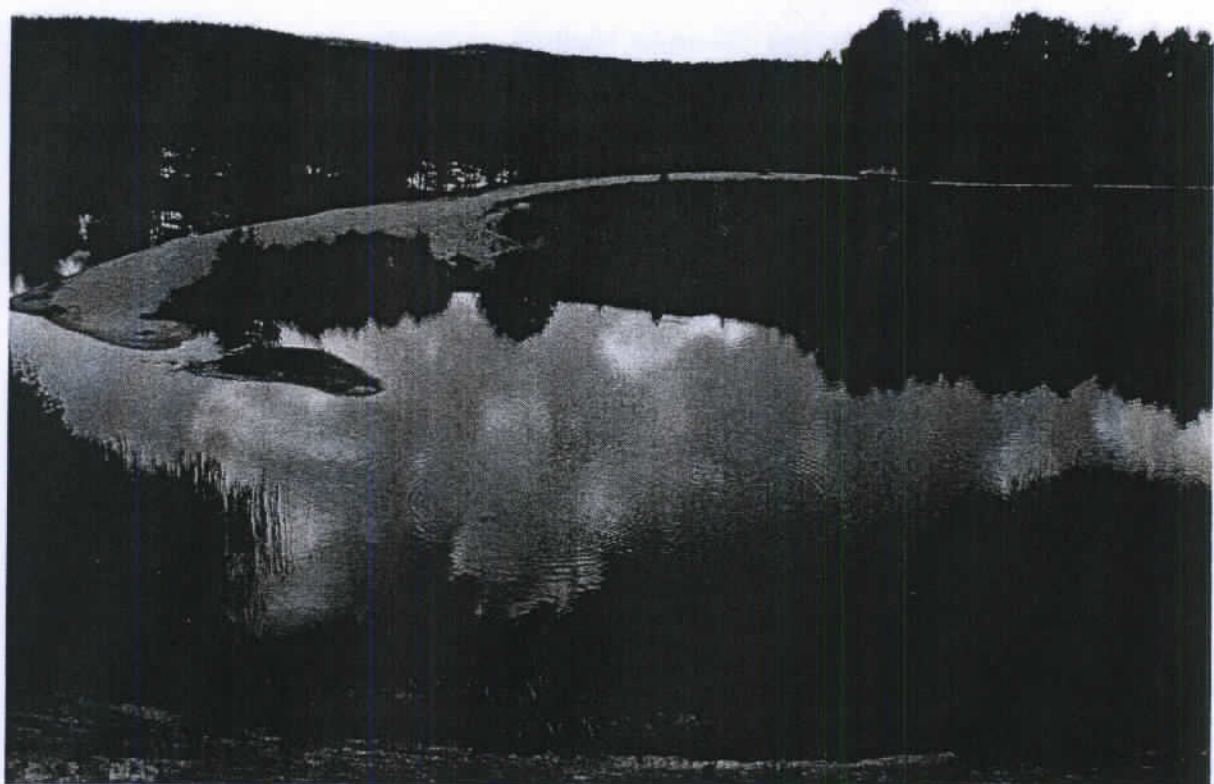
18. Przy zachodnim brzegu Zbiornika Nielbark widoczne są sztuczne obwałowania i nasypy powyrobowiskowe.

Henry Kmselinski

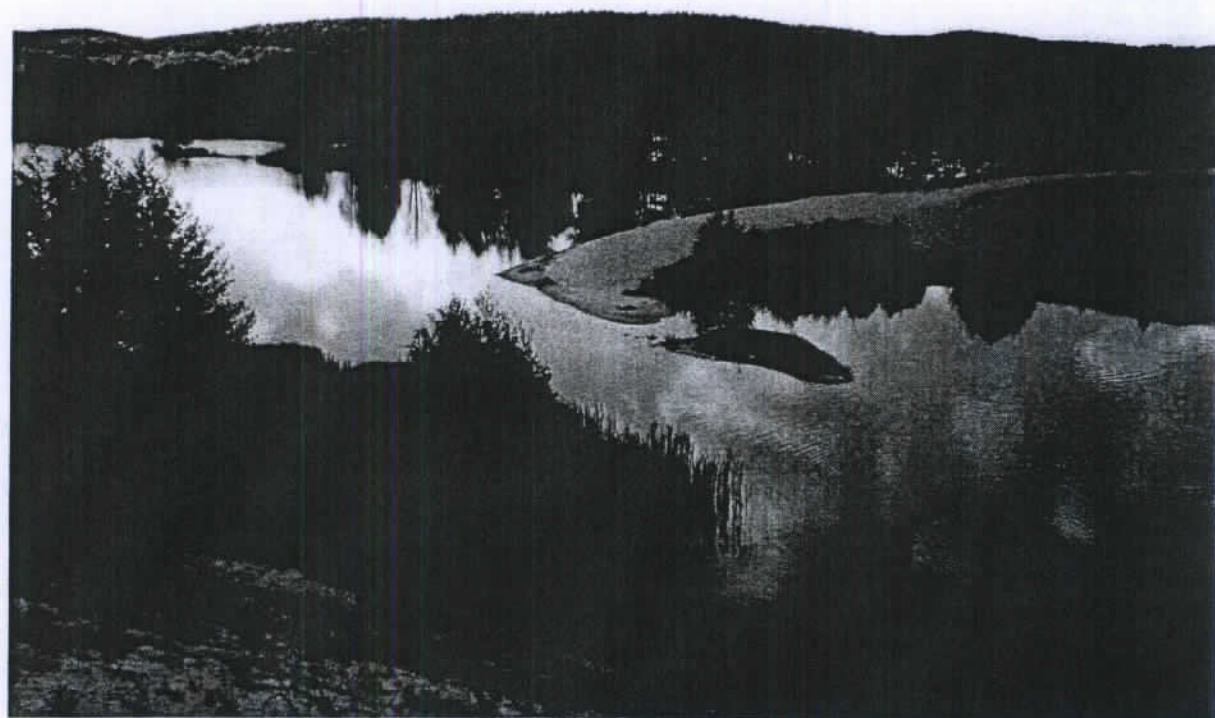
4. Mapy (jako załączniki)

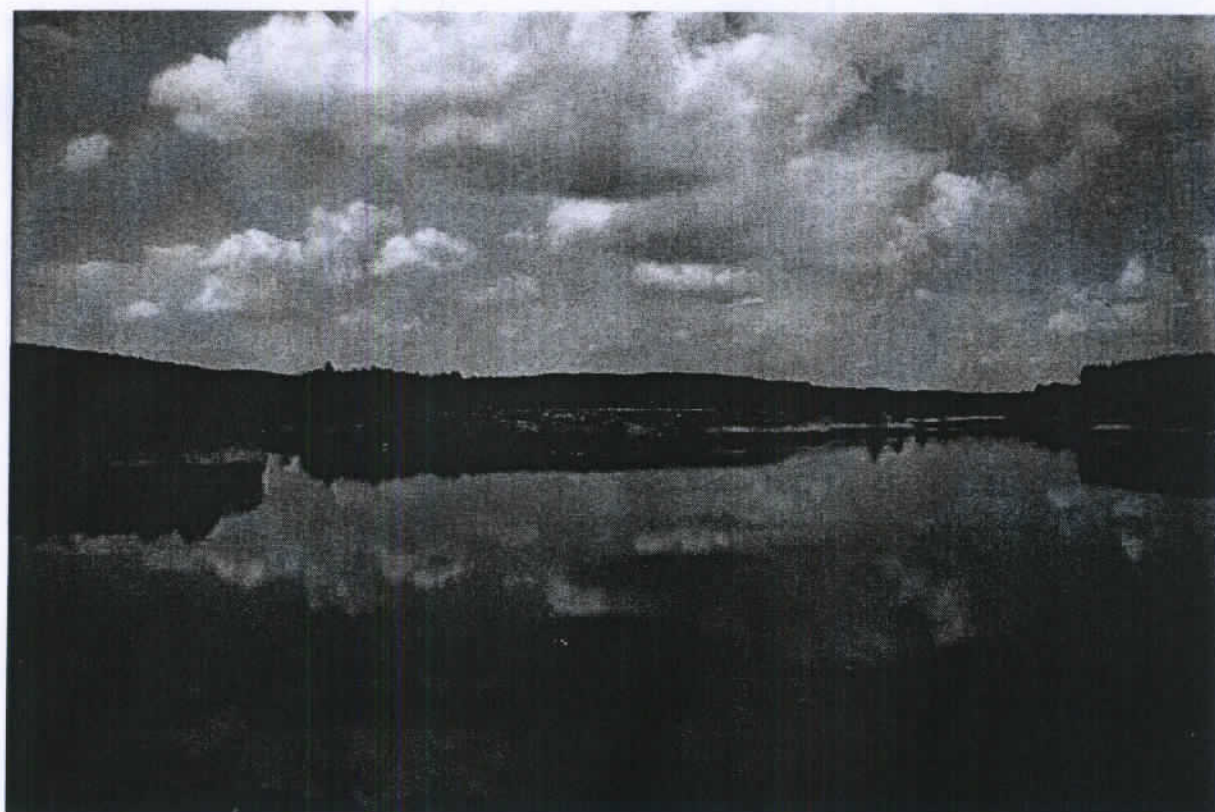
1.

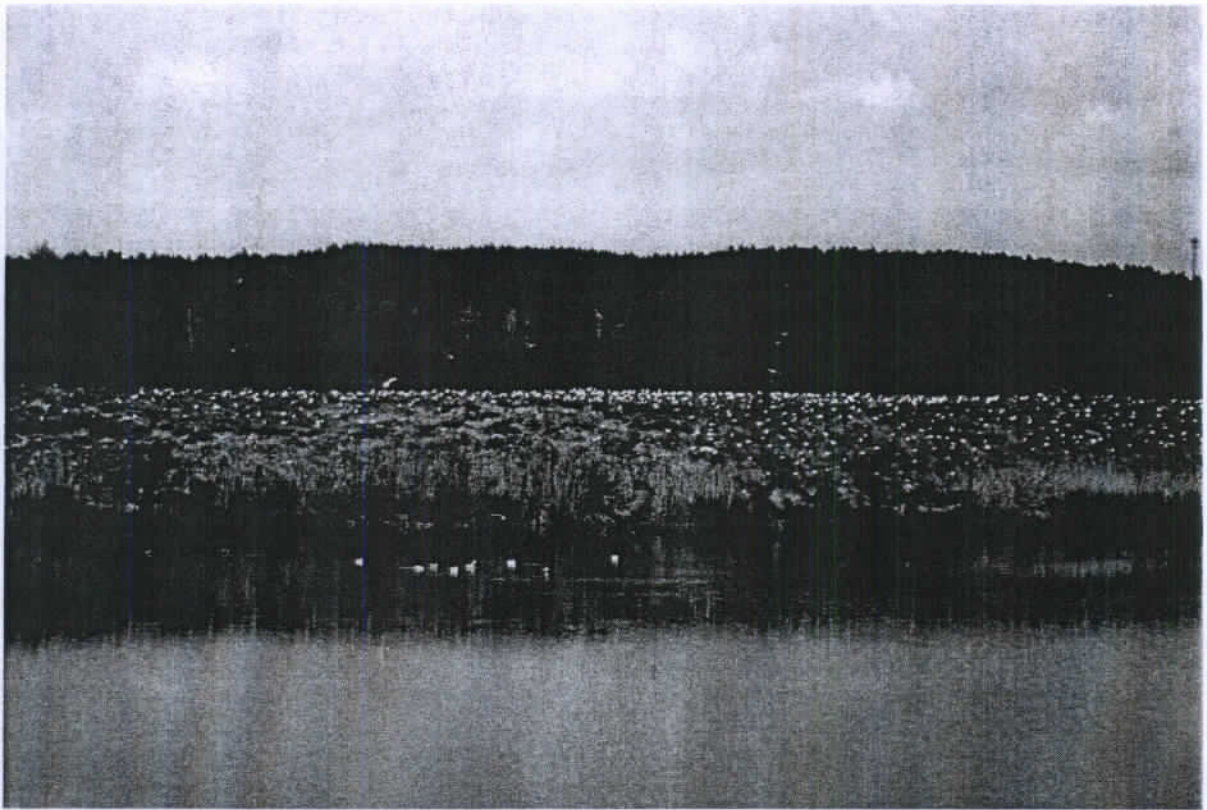
2.

3.

4.

5.

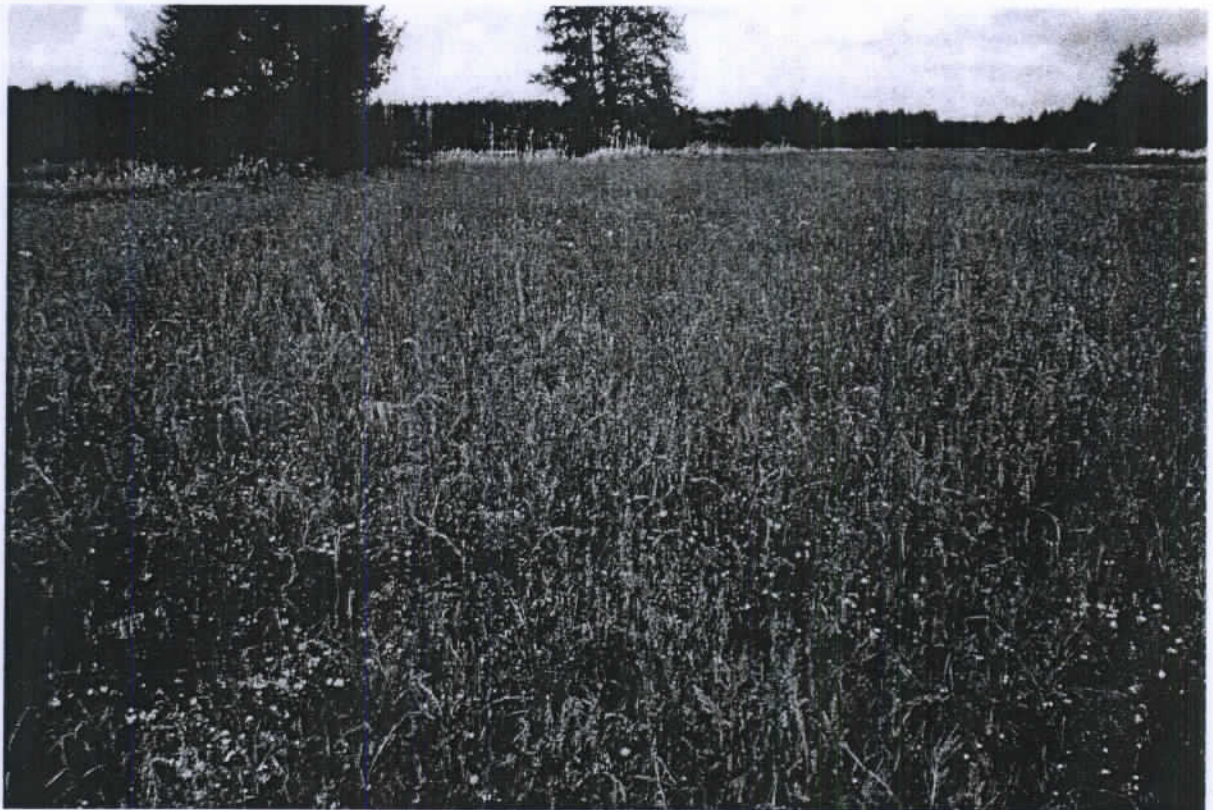
6.

15.

16.

17.

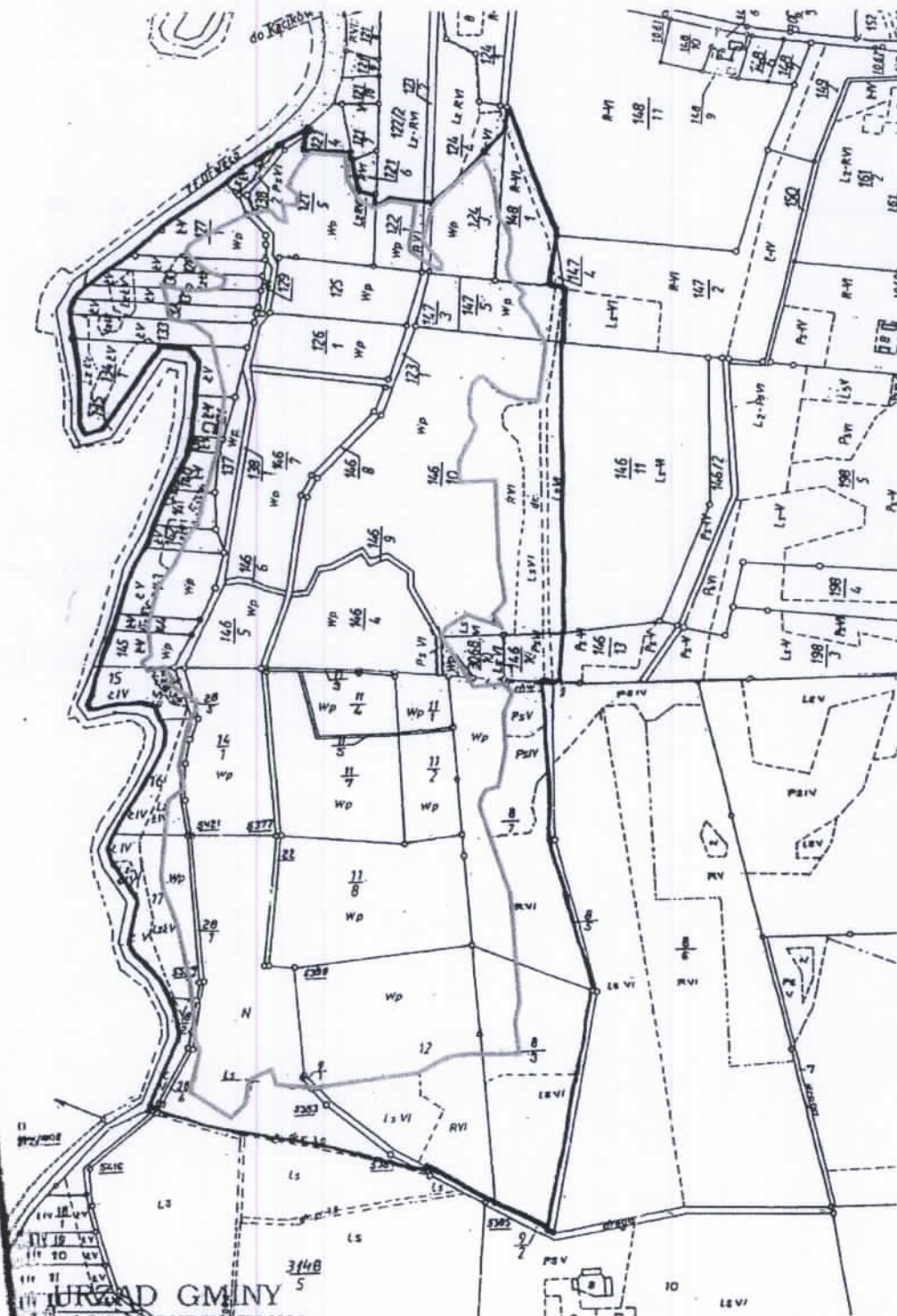

18.

Zbiornik Nielbark z Wyspą Mew - kolonia mewy śmieszki

UŻYTEK EKOLOGICZNY „NIELBARK”

URZĄD GMINY
13-306 KURZĘTNIK
ul. Grunwaldzka 39
pow. warmińsko-mazurskie
tel. (0-56) 47 405 80

Województwo

Województwo
powiat kurzętnicki
Urząd Gminy

LEGENDA
— granica użytku ekologicznego
„NIELBARK”

- teren powyrobiskowego zbiornika
wodnego o niestabilnej linii
brzegowej na tle podziałów
geodezyjnych wymagających
aktualizacji

P. Zepasowski
18.04.2016 JF

URZĄD GMINY KURZĘTNIK
WPŁYNĘŁO
data 18.04.2016r.
znak 2638
zai. Kasprowa

ANEKS

do opinii w sprawie zasadności zmniejszenia powierzchni użytku ekologicznego „Nielbark” na terenie gminy Kurzętnik

W rozpatrywanym przypadku przedmiotowego użytku ekologicznego „Nielbark” i postulatu zmniejszenia jego powierzchni o pewne fragmenty we wschodniej części mamy do czynienia z artykułem 44 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, w którym zapisano, że „zniesienie formy ochrony przyrody, o którym mowa w ust. 1, następuje w razie utraty wartości przyrodniczych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody, lub w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego lub zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego”. Rozpatrywany przypadek dotyczy zapisu o utracie wartości przyrodniczych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody. W tym przypadku użytk ekologiczny Nielbark, pierwotnie obejmujący tylko sam zbiornik, został ustanowiony w celu ochrony stanowiska lęgowego – kolonii mewy śmieszki na powyroboiskowych wyspach. Jednakże firma „Kamal” która zakończyła eksploatację terenu zbiornika była zainteresowana dalszą eksploatacją bezpośrednio przyległymi do tego akwenu złożami piasku i żwiru. Prace ciężkim sprzętem mogły mieć negatywny wpływ na istniejącą już kolonię mewy śmieszki, dlatego Gmina Kurzętnik zdecydowała się na taktyczne posunięcie o powiększeniu użytku o zagrożone dalszą eksploatacją tereny w rejonie zbiornika. Ten krok był na tyle skuteczny że spowodował ostateczną rezygnację eksploatacji kruszywa przez „Kamal”, jednakże firma ta podzieliła tereny na wschodnim brzegu na 30 arowe działki i sprzedała je osobom fizycznym. Od 2011 r. osoby te w dużej części ogrodziły swoje grunty i użytkują je w sposób ekstensywny, mało ekspansywny i zgodny z naturą na cele wypoczynku indywidualnego. Na niektórych działkach postawiono wiaty i przyczepy kempingowe. Poza nielicznymi prowizorycznymi dojściami do wody brak jest pomostów a ludzie nie pływają po zbiorniku. Ponadto użytkują swoje działki głównie w okresie urlopowym lipiec-sierpień, co w żaden sposób, ten rodzaj rekreacji nie wpływa negatywnie na kolonię mewy śmieszki a zwłaszcza na lęgi tego gatunku, które mają miejsce wiosną, zwłaszcza od drugiej połowy kwietnia do połowy czerwca; potwierdzają to kilkuletnie obserwacje. Ponadto dodatkowe przykłady kolonii lęgowej z rejonu Pasymia przy szosie w kierunku Dźwierzut i z rejonu ul. Sielskiej w Olsztynie, gdzie przed przebudową drogi na Ostródę istniała liczna kolonia lęgowa świadczą, że sama pobliska obecność ludzi i intensywny ruch samochodowy nie wpływa negatywnie na mewy. Ptaki te gwałtownie reagują dopiero na realne zagrożenia typu pojawienie się w pobliżu psów lub lisów, chociaż wtedy grupowo próbują odpędzić intruza. Może też zdarzyć się, że któregoś roku taka kolonia pustoszeje, a ptaki przenoszą się w inne miejsce; przyczyną może być czynnik parazytologiczny- rozwój pasożytów po wielu latach użytkowania miejsca zwłaszcza po łagodnej zimie lub zmiany poziomu wody, czy gwałtowna erozja wysp, jeśli są zbudowane z niestabilnego materiału mineralnego.

Powracając do zasadniczej kwestii można stwierdzić, że po całkowitym odstąpieniu od koncepcji dalszej eksploatacji złóż przez firmę „Kamal”, dokonanie przez nią podziału powierzchni działki i sprzedaniu ich osobom fizycznym, nie zachodzi groźba degradacji i fizycznego zniszczenia gruntów tych działek. Z drugiej strony, **w takiej sytuacji nastąpiła de facto utrata wartości przyrodniczych na tych działkach, porównując stan ich siedlisk przed ich indywidualnym zagospodarowaniem. W związku z tym nie ma aktualnie uzasadnienia utrzymywania na użytkowanych turystycznie i rekreacyjnie działkach formy, jaką jest użytek ekologiczny z następujących powodów:**

- 1) Powyższe użytkowanie turystyczno-rekreacyjne na działkach przy wschodnim brzegu zbiornika Nielbark nie ma związku z celem samego użytku ekologicznego jakim jest ochrona kolonii mewy śmieszki na wyspach zbiornika (a właściwie obecnie na największej tzw. Wyspie Mew). Granice i cel Użytku dotyczyły i nadal dotyczą głównie zbiornika wodnego i wysp, natomiast przyległe grunty zostały włączone do użytku jedynie z powodu ograniczenia działalności firmy „Kamal”, negatywnie wpływającej na lokalną populację mew.
- 2) Obecny sposób użytkowania działek przez nowych właścicieli a zwłaszcza ich harmonijne zagospodarowanie zgodne z zasadami poszanowania przyrody, nie stanowi zagrożenia, a wręcz przeciwnie stanowi rzeczywistą strefę buforową dla niekontrolowanych działań niszczących teren przyległy do wyrobiska przez nieokreślone podmioty.
- 3) Przyroda rozpatrywanych działek, wschodniej części użytku jest bardzo uboga i antropogenicznie przekształcona. Jest to typowy teren powyrobiskowy z częściowo wyrównaną wierzchowiną na wczesnym etapie sukcesji roślinności. Ubogie siedliska piaszczyste porośnięte są mniej lub bardziej zwartym samosiewem sosnowym w wieku 5-15 lat. W lukach na mniej ustabilizowanym podłożu rosną takie gatunki roślin jak jastrzębiec kosmaczek, rozchodnik ostry, świerzbica polna, jasioniec piaskowy, żmijowiec zwyczajny, dziewanna pospolita a na terenach całkowicie pozbawionych drzew, na luźnych piaskach występuje zbiorowisko szczotliczy siwej. Fauna jest tu także bardzo uboga gatunkowo i nieliczna – poza kilkoma gatunkami pospolitych owadów z kręgowców występują tu sporadycznie jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworódka, żaby – trawna i wodna, ropucha szara a z ptaków poza siadającymi na wierzchołkach modych sosen trz nadłami, nie udało się niczego więcej zaobserwować.
- 4) Mając na względzie powyższe uwarunkowania przyrodnicze, opisany teren działek przy wschodnim brzegu zbiornika Nielbark nie stanowi potencjalnych biotopów lęgowych ani żerowiskowych mewy śmieszki, stąd przy sposobie zagospodarowania zgodnie z art. 23 ustawy o ochronie przyrody, zgodnego i adekwatnego do celu istniejącego tu niezależnie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęc i może zostać wyłączony z Użytku Ekologicznego „Nielbark” bez szkody dla głównych celów tej formy przyrody.

Jerzy Kruszelnicki

Jerzy Kruszelnicki